

Приватний вищий навчальний заклад
«Кіровоградський інститут державного та муніципального управління
Класичного приватного університету»

Кафедра фундаментальних та приватно-правових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-методичної
та наукової роботи
Г. Ю. Шаркова
_____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи римського приватного права
галузь знань **08 «Право»**

спеціальність 081 **«Право»**

форма навчання **денна**

(Шифр ОПП 5)

Кіровоград – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Основи римського приватного права»
за спеціальністю правознавство, 2016 року

Розробники: професор кафедри фундаментальних та приватно-правових
дисциплін Фандалюк О.В., к.ю.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та
приватно-правових дисциплін
Протокол № 1 від 1 вересня 2016 року.

Завідувач кафедри _____ (І. П. Зеленко)
(підпис) (прізвище та ініціали)
_____ 20__ року

Схвалено Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут
державного та муніципального управління Класичного приватного
університету»
Протокол від _____ 20__ року № _____

_____ 20__ року Голова _____ Г. Ю. Шаркова

1. Опис навчальної дисципліни: «Основи римського приватного права»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 Право (шифр і назва)	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 081 Право	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		2016 – 2017 н. р.
<i>Модуль 1.</i> Система приватного права <i>Модуль 2.</i> Речове право та зобов'язання		2 семестр
Загальна кількість годин – 90 год		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	20
		Практичні
		20
		Самостійна робота
		50
		Вид контролю
		залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання курсу є ознайомлення студентів з правовою культурою Стародавнього Риму, з основними інститутами римського публічного і приватного права, впливом римського приватного права на розвиток сучасної світової цивілістики взагалі та цивільного права України зокрема.

Загальноосвітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця-юриста.

Розвиваюча – формувати й розвивати правові знання студентів, навчити їх аналізувати нормативно-правові акти та інші документи, виробити навички самостійного аналізу державно-правових явищ, уміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню уміннями та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна – формувати переконання та ціннісні орієнтації студентів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення юридичної діяльності в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх юристів правової свідомості і правової культури, професійних й особистих якостей.

Основними **завданнями**, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є:

- отримання, засвоєння та систематизація знань з дисципліни «Основи римського приватного права»;
- набуття здатності аналізувати державно-правові явища;
- формування навичок юриста-фахівця;

Унаслідок вивчення курсу студенти повинні:

Знати:

- поняття та предмет римського приватного права;
- джерела римського приватного права
- поняття особи (суб'єкти) права;
- поняття сімейних відносин;
- поняття спадкового права;
- поняття позову;
- поняття речового права;
- право володіння;
- поняття права власності;
- право на чужі речі;
- поняття зобов'язального права.

Вміти:

- відмежувати цивільні майнові відносини від інших майнових відносин;
- розуміти рецепцію норм римського права;
- тлумачити норми пам'яток римського права;
- поєднати норми римського права з правовими нормами сучасного приватного права України.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Система приватного права

Тема 1. Поняття та предмет римського приватного права.

Джерела римського приватного права

Значення римського права в історії людства. Основні галузі римського права: публічне право і приватне право. Предмет вивчення «Основ римського цивільного права». Система римського права: цивільне право, право народів, преторське право.

Характерні риси класичного римського цивільного права. Основні інститути римського цивільного права: індивідуальної приватної власності та інститут договору. Історична роль римського цивільного права та значення його вивчення для сучасного юриста.

Тема 2. Особи (суб'єкти) права

Поняття то особливості римського цивільного процесу. Судочинство і судді. Виникнення державного суду. Види цивільного процесу в Римі: легісакційний, формулярний, екстраординарний процес. Характерні риси легісакційного та формулярного процесів. Види легісакційного процесу. Оскарження та виконання судового рішення. Особливі засоби преторського захисту.

Поняття та види позовів в римському праві. Позовна давність.

Поняття особи та її правоздатність. Правове становище різних категорій населення Риму: римських громадян, латинів, перегринів, рабів, колонів, вільновідпущених.

Юридичні особи і римському праві.

Тема 3. Сімейні відносини. Спадкове право

Магнатська та когнатська спорідненість.

Особливості римської сім'ї, її структура. Батьківська влада. Шлюб із владою чоловіка і без влади чоловіка. Конкубінат. Форми укладення шлюбу. Заручини.

Майнові відносини подружжя. Посаг.

Відносини батьків та дітей. Майнові права дітей. Пекулій. Емансипація.

Опіка та піклування. Усиновлення та узаконення.

Основні поняття спадкового права. Історія виникнення та розвитку спадкового права. Спадкування за заповітом. Спадкування за законом. Необхідне спадкування (обов'язкова частка). Прийняття спадщини. Сингулярне наступництво. Легати та фідеїкоміси.

Тема 4. Вчення про позов

Поняття здійснення права як задоволення позитивних інтересів, що захищаються правом, і протидії порушенню цих прав. Межі здійснення права. Самоуправство як первісна форма захисту прав. Самозахист як спосіб запобігання порушенню прав.

Загальний характер державного захисту прав. Органи державного захисту. Підсудність.

Цивільний процес як форма захисту та реалізації прав. Стадії цивільного процесу в різних його видах: легісакційному, формулярному, екстраординарному.

Система позовів у римському праві. Позовна діяльність.

Змістовий модуль 2. Речове право та зобов'язання

Тема 5. Речове право

Поняття речового та зобов'язального права. Відмінність речового та зобов'язального права.

Поняття та види речей. Класифікація речей: рухомі і нерухомі, прості і складні, подільні і неподільні, споживні і неспоживчі речі; речі, наділені родовими ознаками і речі індивідуально-визначені; головна і побічні речі; речі в обороті і вилучені з обороту.

Тема 6. Володіння

Поняття володіння (possessio). Елементи володіння. Види володіння. Законне володіння. Незаконне володіння: добросовісне і недобросовісне. Відмінність володіння від держання.

Виникнення володіння. Припинення володіння. Захист володіння. Види преторських інтердиктів.

Тема 7. Право власності. Право на чужі речі

Виникнення та розвиток інституту права власності у римському праві. Поняття та зміст права власності. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Види права власності у Стародавньому Римі. Преторська (або боні тарна) власність. Власність перегрівів. Провінційна власність. Спільна власність.

Способи набуття та припинення права власності. Захист права власності. Віндикаційний, негаторний та публіціанський позов.

Права на чужі речі як обмеження права власності. Речовий та абсолютний характер права на чужі речі.

Сервітути особисті та земельні. Підстави встановлення сервітутів. Захист сервітутів. Особисті сервітути.

Суперфіцій та емфітевзис.

Поняття застави. Розвиток заставних відносин від фидуціарної угоди до ручного закладу та іпотеки.

Особливості різних форм застави. Права та обов'язки заставодержателя.

Тема 8. Зобов'язальне право

Загальне вчення про зобов'язання. Поняття зобов'язання то його роль у цивільному обороті. Підстави виникнення зобов'язань то їх класифікація. Сторони у зобов'язання. Заміна сторін у зобов'язання. Новація. Цесія. Виконання зобов'язань. Забезпечення зобов'язань. Припинення зобов'язання, крім виконання.

**4. Структура навчальної дисципліни
«Основи римського приватного права»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	Індивідуальна та самостійна робота
Змістовий модуль 1. Система приватного права				
Тема 1. Поняття та предмет римського приватного права. Джерела римського приватного права	10	2	2	6
Тема 2. Особи (суб'єкти) права	10	2	2	6
Тема 3 Сімейні відносини. Спадкове право.	14	4	4	6
Тема 4. Вчення про позов	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 1	44	10	10	24
Змістовий модуль 2. Теорія права. Право в статиці				
Тема 5. Речове право	10	2	2	6
Тема 6. Володіння	10	2	2	6
Тема 7. Право власності. Право на чужі речі	14	4	4	6
Тема 8. Зобов'язальне право	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	46	10	10	26
Усього годин	90	20	20	50

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та предмет римського приватного права. Джерела римського приватного права	2
2	Особи (суб'єкти) права	2
3	Сімейні відносини. Спадкове право.	4
4	Вчення про позов	2
5	Речове право	2
6	Володіння	2
7	Право власності. Право на чужі речі	4
8	Зобов'язальне право	2

6. Самостійна та індивідуальні робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття та предмет римського приватного права. Джерела римського приватного права	6
2	Особи (суб'єкти) права	6
3	Сімейні відносини. Спадкове право.	6
4	Вчення про позов	6
5	Речове право	6
6	Володіння	6
7	Право власності. Право на чужі речі	6
8	Зобов'язальне право	8

7. Індивідуальні завдання

Види індивідуальних науково (навчально)- дослідницьких завдань:

- підготовка статті до друку;
- виступ на наукових конференціях (друковані тези);
- участь у інтернет-конференціях;
- участь у студентських олімпіадах;
- конспект з теми (модуля) за заданим або власно розробленим студентом планом;
- реферат з теми (модуля) або вузької проблематики;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні розвідки тощо;
- розроблення навчальних та діагностичних тестових завдань (з теми, модуля, курсу).
- виготовлення схем.
- написання есе, творчих завдань тощо.

8. Методи навчання

Лекція (проблемна, лекція-конференція тощо); практичні заняття (ділові та рольові ігри, моделювання ситуацій тощо); консультації (групові, індивідуальні, дистанційні).

9. Методи контролю

Поточний контроль – оцінювання за результатами практичних занять.

Модуль контроль

Контроль самостійної роботи (захист індивідуальних науково-дослідницьких завдань)

Підсумковий контроль – залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Практичні заняття										Самостійна робота	Екзамен	Сума
60 балів												
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	мкр	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	мкр	30	10	100
5	5	10	5	5	5	5	10	5	5			

Самостійна (індивідуальна) робота.

1. Підготовка статті до друку – 20 балів
2. Виступ на наукових конференціях (друковані тези) – 15 балів
3. Участь у студентських олімпіадах – 15 балів
4. Реферат з теми або вузької проблематики – 5 балів
5. Складання тестових завдань з теми – 5 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД) «Основи римського приватного права» – пакет навчально-методичних матеріалів: тези лекцій, плани практичних занять і методичні вказівки до них, питання для самоконтролю, до заліку, завдання для самостійної та індивідуальної науково-дослідницької роботи.

12.Рекомендована література

Джерельна база

1. Дигесты Юстиниана / Избранные фрагменты в переводе и с примечаниями И.С. Перетерского. – М., 1984.
2. Институции Юстиниана / Пер. С лат. – М., 1998.
3. Пам'ятники римського права. Закони XII таблиц. Институции Гая. Дигести Юстиниана. – М.: «зерцало», 2001.

Навчальні підручники та посібники

1. Галанза П. Н. История государства и права зарубежных стран: Рабовладельческое и феодальное государство и право. – М.: Юридическая литература, 1980.
2. Дождев Д.В. Римское частное право. – М., 1996.
3. Дроніков В.К Римське приватне право. – К., 1962.
4. Иоффе О.С., Мусин В.А Основы римського гражданского права. – Л., 1974.
5. История Древнего Рима (Под ред.. В.И. Кузишина). – М., 2001.
6. Косарев А.И. Римское право. – М., 1981.
7. Косарев А.И. Римское частное право. – М., 1998.
8. Новнцкий И.Б. Основы римського гражданского права. – М., 1972.
9. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основы римського частного права. Навчальний посібник. – Львів, ЛНУ, 2000.
10. Подопригора О.А. Основы римського частного права. – К., 1995.
11. Подопригора А.А. Основы римського гражданского права. – К., 1990.
12. Покровский И.А. История римського права. – СПб., 1998.
13. Н.Савельев В.А. История римського частного права. – М.т 1986.
14. Тищик Б.Й. Історія держави і права Стародавніх Греції та Риму. – Львів;
15. Черниловский З.М. Лекции по римскому частному праву. – М., 1991.
16. Черниловский Н.С. Римское частное право. – М., 1997.

Спеціальна література

1. Аннерс З. История европейского права (пер. Со швед.) / Ин-т Европы. – IV Наука, 1994.
2. Бартошек М. Римское право: понятия, термин, определения. – М., 1989.
3. Берман Г.Дж. Западная традиция права: эпоха формирования / Пер. С англ.. – М., 1998.
4. Громаков Б.С. История рабовладельческого государства и права (Афинь и Рим). – М.:ВЮЗИ, 1986.
5. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности: Пер. С франц. В.А. Туманова. –М.: Междунар. Отношения, 1999.
6. Катрич В.М. Держава і право Стародавнього Риму. – К, 1974.
7. Перетерский И.С. Дигесты Юстиниана: очерки по истории составления общая характеристика. – М., 1956.
8. Суворов Н.С. Об юридических лицах по римскому праву. – М.: Статут, - 2000.